

Eesti teadus- ja arendusasutused

Meie 03.04.2017. a nr 2-8/17/4

Eesti Teadusagentuuri märgukiri tulenevalt uurimistoetuste 2016. aasta taotlusvoorudest

Lugupeetud kolleegid!

Seoses personaalsete uurimistoetuste 2017. aasta taotlusvooru avanemisega saadan Teile Eesti Teadusagentuuri hindamisnõukogu tähelepanekud, märkused ja soovitused eelmise aasta taotlusvoorudest tulenevalt.

Mobilitas pluss järeldoktori, tippteadlase ja tagasipöörduva teadlase toetuse 2016. aasta taotlusvoorud

Mobilitas Pluss on 30. detsembril 2015 haridus- ja teadusministri käskkirjaga kinnitatud Euroopa Liidu tõukefondidest rahastatav programm, mille abil toetatakse kuni aastani 2022 ligikaudu 100 Eestisse tulevat järeldoktorit, 60 tagasipöörduvat teadlast ning 12-15 tippteadlast.

1. aprillil 2016 kuulutati välja esimesed Mobilitas Pluss programmi järeldoktori (JD), tagasipöörduva teadlase (TP) ja tippteadlase (TT) toetuse taotlusvoorud. Kuna tegemist oli esimeste taotlusvoorudega, otsustati voor lahti hoida 31. augustini 2016 ehk tavapärasest pikemalt. Taotlusvooru tähtajaks laekus 126 JD, 27 TP ning 29 TT taotlust. Võrreldes varasemate sarnaste taotlusvoorudega, oli huvi taotlusvooru vastu väga suur ning seetõttu ka konkurents tugev.

TP taotlusi hinnati novembris ning ETag-i juhatus tegi rahastusotsused 9. novembril 2016. Laekunud 27 taotlusest 26 läbisid tehnilise kontrolli ning neist rahastati 19. Esimene projekt algas juba 1. detsembril 2016.

JD ning TT taotluste rahastusettepanekud tegi Eesti Teadusagentuuri (ETAg) hindamisnõukogu 19. jaanuaril 2017 toimunud koosolekul. Kokku otsustati rahastada 21 JD ning 7 TT taotlust. Taotlejatele välja saadetud esialgsete otsuste kohta esitati viis arvamust. Hindamisnõukogu arutas kõiki laekunud arvamusi. Kahel juhul peeti vajalikuks esialgset otsust muuta ning selle tulemusel anti lõpuks välja 8 TT toetust, JD toetuste arv (21) ei suurenenud.

Mobilitas Pluss taotlusvooru hindamiseks võeti 393 sõltumatut eksperthinnangut.

Tabel 1. Mobilitas Pluss 2016. aasta taotlusvoorus toetuse saajad asutuste kaupa

Asutus	JD toetusi	JD eelarve	TP toetusi	TP eelarve	TT toetusi	TT eelarve
Eesti Biokeskus	0	0,0	0	0,0	1	687 850,0
Eesti Kirjandusmuuseum	1	69 920,0	0	0,0	0	0,0
Eesti Maaülikool	1	75 800,0	1	41 150,0	1	900 300,0
Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituut	2	145 100,0	0	0,0	1	903 000,0
Tallinna Ülikool	2	139 840,0	3	114 630,0	0	0,0
Tallinna Tehnikaülikool	5	366 620,0	6	231 580,0	1	903 612,5
Tartu Ülikool	10	710 672,5	9	370 350,0	4	3 208 037,6
Kokku	21	1 507 952,5	19	757 710,0	8	6 602 800,1

JD ja TP puhul moodustab asutuste omafinantseering projektide eelarvest 5% ning TT eelarvest 17%. Rõhutama peab ka seda, et kõiki toetuslepinguid ei ole seisuga 23.03.2017 veel sõlmitud ning mõned toetuse saanud teadlased on palunud lisaiega otsustamiseks, kas nad soovivad toetuse vastu võtta.

Tabel 2. Mobilitas Pluss 2016. aasta taotlusvoorus toetuse saajad valdkondade kaupa

Valdkond	Järel doktoritoetus			Tagasipöörduva teadlase toetus			Tipteadlase toetus		
	hinnatud taotluste arv	toetuste arv	toetatud projektide eelarve	hinnatud taotluste arv	toetuste arv	toetatud projektide eelarve	Hinnatud taotluste arv	toetuste arv	toetatud projektide eelarve
Bio- ja keskkonnateadused	23	6	454 800,00	6	4	164 600,00	6	3	2 491 260,00
Loodusteadused ja tehnika	52	7	511 720,00	15	10	399 120,00	18	3	2 695 267,60
Terviseuuringud	8	2	151 600,00	0	0	0	1	1	903 612,50
Ühiskonnateadused ja kultuur	42	6	389 832,50	5	5	193 990,00	4	1	512 660,00
Kokku	125	21	1 507 952,50	26	19	757 710,00	29	8	6 602 800,10

2016. aasta taotlusvooru kogemuste põhjal otsustati 2017. aasta taotlusvoorus:

- pikendada TP toetuse perioodi kahe aastani, mis võimaldab teadlastel edukamalt Eesti teadusmaastikuga kohaneda ja oma teadustööd ellu viia.

- jätta hindamisnõukogule TT taotluste hindamisel õigus taotlejatega vajadusel lühiintervjuusid läbi viia;
- tuua voozu algusaega varasemaks (aprilli alguse asemel veebruari algusesse), et vältida kattuvusi personaalsete uurimistoetuste taotlemise ja hindamisega.

Personaalse uurimistoetuse 2016. aasta taotlusvoor

Personaalse uurimistoetuse (PUT) 2016. aasta taotlusvoozu rahaline maht oli 4 885 222 eurot. Taotlusvoozu laekus 11-st Eesti teadus- ja arendusasutusest 365 uut taotlust, neist bio- ja keskkonnateaduste valdkonnas 90, loodus- ja tehnikateaduste valdkonnas 134, terviseuuringute valdkonnas 42 ning ühiskonnateaduste ja kultuuri valdkonnas 99. Esitatud taotluste kogumaht oli 25 913 755 eurot. Hindamisele ei suunatud taotluse mittekvalifitseerumise, taotluse tagasivõtmise või (ühel juhul) taotleja surma tõttu üheksat PUT taotlust ja üht PUT järel doktoritoetuse (JD) taotlust. Seega menetleti kokku 355 PUT taotlust.

Taotlusi hindas 531 retsensenti 47 riigist. ETAg'i juhatus otsustas hindamisnõukogu ettepanekul rahastada 89 PUT projekti (neist 9 järel doktorit, 26 stardi- ja 54 otsinguprojekti) taotlusvoozu rahalise kogumahu (4 885 222 eurot) ulatuses.

Tabel 3. Personaalse uurimistoetuse 2016. aasta taotlusvoozu ülevaade valdkondade lõikes (JD – järel doktoritoetus¹, ST – stardi projekti toetus, OT – otsinguprojekti toetus).

Valdkond	Menetletud PUT taotluste arv				Rahastatud projektide arv				Rahastatud projektide osakaal valdkonniti (%)			
	JD	ST	OT	Kokku	JD	ST	OT	Kokku	JD	ST	OT	Kokku
Bio-keskkonnateadused ja	9	29	49	87	2	7	12	21	22%	24%	24%	24%
Loodusteadused ja tehnika	13	30	87	130	3	11	18	32	23%	37%	21%	25%
Terviseuuringud	5	5	31	41	2	1	13	16	40%	20%	42%	39%

¹ 2016. aastal said PUT järel doktoritoetust taotleda Eestist välisriiki suunduvad järel doktorid. Välisriigist Eestisse tulevad järel doktorid saavad toetust taotleda Mobilias Pluss vahenditest.

Ühiskonnateadused ja kultuur	8	33	56	97	2	7	11	20	25%	21%	20%	21%
Kokku	35	97	223	355	9	26	54	89	26%	27%	24%	25%

Tabel 4. Personaalse uurimistoetuse 2016. aasta taotlusvooru ülevaade teadus- ja arendusasutuste lõikes (JD – järel doktoritoetus, ST – stardiprojekti toetus, OT – otsinguprojekti toetus).

Asutus	Menetletud taotluste arv				Rahastatud taotluste arv			
	JD	ST	OT	Kokku	JD	ST	OT	Kokku
Eesti Biokeskus	0	0	5	5	0	0	1	1
Eesti Keele Instituut	0	0	1	1	0	0	0	0
Eesti Kirjandusmuuseum	0	1	0	1	0	0	0	0
Eesti Kunstiakadeemia	0	2	1	3	0	0	0	0
Eesti Maaülikool	1	7	8	16	0	3	2	5
Icosagen AS	1	0	0	1	1	0	0	1
Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituut	1	4	6	11	0	1	1	2
Protobios OÜ	0	0	1	1	0	0	0	0
Tallinna Tehnikaülikool	8	24	59	91	2	6	10	18
Tallinna Ülikool	2	9	16	27	0	4	3	7
Tartu Observatoorium	3	2	3	8	0	1	1	2
Tartu Ülikool	18	48	123	189	6	11	36	53
Tervise Arengu Instituut	1	0	0	1	0	0	0	0
Kokku	35	97	223	355	9	26	54	89

Personaalse uurimistoetuse jätkutaotluste menetlemine

ETAg menetles 2016. aastal 109 PUT jätkutaotlust. Jätkutaotluste hindamise käigus kontrollis ETAg projektijuhtide töölepingu järgse töökoormuse vastavust personaalse uurimistoetuse otsingutoetuse ja starditoetuse taotlemise tingimustele ja korrale. Kontrolli tulemusena otsustas hindamisnõukogu rahuldada 108 PUT jätkutaotlust ning üks taotleja lõpetas projekti ennetähtaegselt. Seega rahuldati kokku 107 PUT jätkutaotlust kogumahas 5 363 778 eurot.

Institutsionaalse uurimistoetuse teemade ja tuumiktaristu toetuse jätkutaotluste menetlemine

Seoses lõppenud sihtfinantseeritavate teemade vähese mahuga ning eelduste loomiseks uurimistoetuste ja baasfinantseerimise uuele süsteemile üleminekuks 2016. aastal institutsionaalse uurimistoetuse (IUT) uut

taotlusvooru ei korraldatud. ETag menetles 2016. aastal 140 IUT teema ja kaheksa IUT tuumiktaristu (TT) jätkutaotlust ning tegi haridus- ja teadusministrile kõigi esitatud jätkutaotluste rahastamise ettepaneku kokku 28 780 070 eurot institutsionaalseteks uurimistoetusteks ning 523 717 eurot IUT tuumiktaristu toetusteks.

Uurimistoetuste ja baasfinantseerimise uus kontseptsioon

2016. aastal töötas ETag koos HTMi ja TA-asutuste esindajatega välja [uurimistoetuse ja baasfinantseerimise uue kontseptsiooni](#), mille rakenduskava kiitis ETagi nõukogu heaks 18. jaanuaril 2017. Uue kontseptsiooni rakendamise esimese etapina avatakse 2017. aastal kontseptsioonist lähtuvate uuendustega personaalsete uurimistoetuste (grantide) taotlusvoor.

Senisega võrreldes jäävad muutmata personaalsete uurimistoetuste üldised põhimõtted:

- Grantide sihtrühmaks on teadlased ja uurimisrühmad.
- Grandid suunatud kõigile võimekatele teadlastele, sõltumata nende päritoluriigist.
- Grantide kasutamine on seotud töölepingulise suhte nõudega vähemalt ühe Eesti TA-asutusega.
- Taotluste hindamise peamisteks kriteeriumideks jäävad teadlase ja uurimisrühma teaduslik tase ning uurimisprojekti läbiviimise võimekus.

Senisega võrreldes muutuvad järgmised olulisemad aspektid:

- Grandid on seotud teadlaskarjääriga;
- Tulenevalt seosest teadlaskarjääriga antakse välja uue granditüübina rühmagrante uurimisrühmade juhtidele;
- Uurimisrühmad võivad olla ka Eesti TA-asutuste vahelised;
- Grantide taotlemise ja aruandluse lihtsustamiseks on igale granditüübile määratud fikseeritud grandimahud (suured ja väikesed, eksperimentaalsed ja mitteeksperimentaalsed grandid).

Granditüübid on:

- Järeldoktori grant (praegune järeldoktori grant) on toetus teadustöö kogemuse omandamiseks (sõltuvalt doktorikraadi kaitsmise kohast) Eesti või välisriigi teadusasutuse/-rühma juures iseseisva teadlaskarjääri ettevalmistamiseks (kuni kolm aastat);
- Stardigrant (praegune stardigrant) on toetus iseseisva teadlaskarjääri alustamiseks ja oma uurimisrühma loomiseks ja järelkasvu (sh doktorantide) edendamiseks (kuni neli aastat);
- Rühmagrant (sisaldab praeguse PUT otsinguprojekti ja IUT elemente) on toetus uurimisrühma juhtide teadlaskarjääri ja kõrgetasemelise teadustöö jätkamiseks, uurimisrühma juhtimiseks ja järelkasvu (sh doktorantide) kaasamiseks. Erinevalt kahest eelmisest, mis on pigem personaalsed grandid, on see toetus uurimisrühma juhile mitme teadlase ühiseks uurimistööks (kuni viis aastat). Rühmaprojekti juhti on võimalik projekti perioodil vahetada.

Uute uurimistoetuste taotlemise tingimuste kohta on täpsem info leitav [ETAgil kodulehel](#).

PUT 2017. aasta taotlusvooru rahaline maht

Selleks, et oleks võimalik välja anda mõistlikus mahus eri tüüpi grante, peaks taotlusvooru kogumaht olema vähemalt 3,2 miljonit eurot. Arvestades sellega, et 2017 lõpeb rida otsinguprojekte, peaks selles taotlusvoorus olema võimalus välja anda ka minimaalselt 10 rühmagranti. Kuna 2017. aastal lõpeb vaid 26 stardi- ja otsinguprojekti, vabaneb uuteks grantideks vähe vahendeid, st taotlusvooru korraldamiseks vähemalt 3,2 miljoni euro mahus on vaja leida täiendavalt ca 1,4 miljonit eurot. ETAg tegeleb koostöös haridus- ja teadusministeeriumiga taotlusvooruks vajaliku lisarahastuse küsimusega. Taotlusvooru orienteeruva mahu järgi kinnitab hindamisnõukogu granditüüpide omavahelised ja valdkondlikud proportsioonid esialgse plaani kohaselt 28. septembri koosolekul.

Tabel 5. Minimaalne 2017. aasta taotlusvooruks vajalik summa (grantide mahud on näidatud keskmistena, st need sõltuvad sellest, kas antakse välja rohkem suuri või väikseid, eksperimentaalseid või mitteeksperimentaalseid grante):

2018. aastaks eraldatavate uurimistoetuste ligikaudne prognoos (lähtudes eeldusest, et lisaks lõppevate grantide arvelt vabanevale rahale lisandub voorule 1,4 miljonit eurot)*

Granditüüp	Orienteeruv arv	Orienteeruv maht
Järeldoktori grant	8	310 000
Stardigrant	18	1 150 000
Rühmagrant	10	1 700 000
Kokku	36	3 160 000

* Väljaantavate granditüüpide omavaheline suhe sõltub sellest, kui palju vastava granditüübi taotlusi taotlusvoorus esitatakse.

Hindamisnõukogu tähelepanekud ja soovitused 2017. aasta taotlusvooruks

Lähtudes 2016. aasta taotlusvooru kogemustest ning uuendustest 2017. aasta taotlusvoorus, juhib ETAgil hindamisnõukogu taotlejate ja TA-asutuste esindajate tähelepanu järgmistele aspektidele:

- Senisest suuremat tähelepanu tuleb pöörata teaduseetika põhimõtete järgimisele. Taotlejad peavad kinnitama teaduseetika põhimõtete järgimist. Oluline on teaduseetika põhimõtete järgimine ka taotluse koostamisel – taotleja peab koostama taotluse ise ning juhul, kui ta kasutab taotluses teiste autorite tekste või muid materjale, nendele viitama. See nõue kehtib ka juhul, kui taotluses kasutatakse (nt sama uurimisrühma) kolleegide varasemate taotluste tekste. Samuti peavad taotlejad selgitama, kuidas hallatakse projekti käigus tekkivaid andmeid.
- Taotluses esitatud andmete (info projektide kohta, bibliomeetrilised andmed, CV jms) korrektsus ja viidete (nt Interneti aadresside) õigsus ning selgituste arusaadavus ja põhjalikkus on taotleja vastutus. Seepärast on oluline kontrollida, et taotluses esitatud Interneti aadressid oleksid õiged (nt mitte link projekti üldisele kodulehele, vaid alamlehele, millelt on nähtav info taotleja rolli kohta antud projektis). Ehkki ETAgil on õigus küsida esitatud andmete ja materjalide kohta täiendavaid selgitusi, on taunitav olukord, kus taotlejad ise ei pööra andmete korrektsusele piisavat tähelepanu. Pidades

silmas välisretsensentide tava tutvuda taotleja teadusliku taustaga mh *Google Scholar* vahendusel, soovib ETAg kõigil taotlejatel luua *Google Scholar* konto, detailsemad juhised on üleval ETAg'i kodulehel.

- On taunitav olukord, kus asutus annab kinnituskirja taotlejale, kelle puhul on juba taotlemise perioodil teada, et temaga nõuetele vastava töölepinguga (täistööajaga vastuvõtvast asutuses ja tööasukohaga Eestis) võib olla probleeme või et taotlus esitatakse teadmisesega, et taotluse rahuldamise korral hakatakse taotlema nõuetes erandite tegemist. ETAg kontrollib rahastatud projektide vastavust nõuetele ning mittevastavuse ilmnemisel, millest ei ole ETAg'i teavitatud, võib otsustada ennetähtaegselt grandii lõpetamise või jätta projekti jätkutaotluse rahuldamata.
- Kuna uute grantide puhul on püütud lähtuda võimalikult suurest paindlikkusest grandii kasutamisel ning vähendada eri piiranguid, tuleb taotlustes senisest suuremat rõhku pöörata grandii osalevate isikute rollide ja ülesannete selgitamisele ning eelarve põhjendamisele. Primaarne ei ole kaasatud isikute arv ega ametikoht, vaid arusaadavus, mil moel on nende panus oluline projekti eesmärkide saavutamiseks.
- Projekti kirjutamisel ja meeskonna komplekteerimisel tuleb pidada silmas, et hindamisnõukogu hindab erinevalt varasematest aastatest lisaks järeldoktori projektidele ka stardi- ja rühmaprojektide olulisust Eesti teadusele, majandusele ja ühiskonnale. See tähendab mh, et kui samas asutuses või Eestis laiemalt on sarnane teema IUTst, PUTist või tippkeskuse meetmest juba rahastatud, siis kaalub hindamisnõukogu täiendava projekti vajalikkust sarnasel teemal/samas asutuses.
- Erinevalt varasematest aastatest on erinevatel granditüüpidel fikseeritud grandimahud. Fikseeritud grandimahtusid hindamisel ei muudeta, st et taotlus kas rahuldatakse või mitte, aga ei vähendata taotletud grandimahtu. Stardi- ja rühmagrandii taotlejal on õigus küsida fikseeritud grandimahust väiksemat granti (nt juhul, kui eelarve realistlik arvutus näitab, et vajalik summa jääb suure ja väikse fikseeritud grandimahu vahele). Seepärast on väga oluline projekti kogueelarve põhjalikult läbi mõelda ja põhjendada ning ei ole soovitatav taotleda n-ö igaks juhuks suurt granti lootuses, et kui suurt granti ei eraldata, rahuldatakse taotlus väikse grandii mahus.
- Rühmaprojekti on võimalik kaasata osalejaid mitmest Eesti TA-asutusest. Sellisel juhul tuleb juba taotluse koostamisel määratleda ja kokku leppida eri asutustes osalemise rahalised mahud (seda jaotust ETAg ei hinda) ning hilisem grandii jaotus. ETAg eraldab grandii ainult vastuvõtvale asutusele, asutused arveldavad omavahel vastava leppe (nt rühmaprojekti täitmiseks sõlmitava konsortiumilepingu) alusel.
- Seoses esimeste PUT projektide lõppemisega ning esimeste lõpparuannete läbivaatamisega rõhutab hindamisnõukogu, et projekti lõpparuanded tuleb vormistada sama hoolikalt kui taotlused, seda nii sisu kui vormistuse osas. PUT projektide tulemustest laiema üldsuse teavitamine on väga oluline, seepärast peavad ka lõpparuanded olema koostatud ja vormistatud avalikustamist võimaldaval tasemel. Lõpparuannetele antud hinnangu kokkuvõtte teeb ETAg avalikuks.

Seoses ETIS 2 arendusfaasiga on kahetsusväärset 2016. aastal olnud ETISe töökindlusega ja -kiirusega sageli probleeme ning kahjuks on need jätkunud ka 2017. aastal. Eesti Teadusagentuur vabandab tekkinud ebameeldivuste pärast ja palub kõikide kasutajate mõistvust.

ETISe probleemide lahendamise tegeletakse tõsiselt igapäevaselt. Loodetavasti ei teki olulisi takistusi 2017. aasta taotlusvoorudes. Kui taotlemisel peaks siiski tõrkeid esinema, palun nendest kohe ETISe kasutajatoele (etis@etaq.ee) teada anda.

Käesolev märgukiri on läbi arutatud hindamisnõukogu koosolekul 30. märtsil 2017.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Andres Koppel
juhatuse esimees